

Pod šmihelsko vasjo tik ob stari rimski cesti stoji na nizkem gričku cerkvica. s pokopališče.

Zgod. cerkve: ljudska govorica trdi, da je c. sv. Jurija starejša kot c.sv. Mihaela, a da je bila nekoč manjša, bila je samo kapela. To je verjetno, saj nam starodavna trdnjava nad vasjo in rimska c., ki je peljala tod mimo vsiljuje misel, da je tu stalo svetišče že v rimskih časih.

Prvikrat se v listinah omenja l.1526 v zapiskou o cerkvenih dragocenostih (Izvestja muz.dr. za Kr.1895, 254.)

Prezbit. sedanje c. je bil prvotno gotski, na njegovem oboku so namreč še obrisi nekdanjih reber. Na slavloku je l.1655, letnica prezidave. Kdaj je bil postavljen stolp ni znano. Ko je bilo l.1870 treba c. popraviti, je bil izdelan načrt po katerem naj bi stolp stal pred pročeljem. Načrt se ni izvršil. Šd l.1877 dalje več let tu niso maševali, ker je bila c. v slabem stanju. L.1886 so jo popravili. (Historia II, str.12).

Opis: Orientirana proti vzh. Floris nam kaže stolp, ki je vzdian v pročelje c. pravokotno ladjo in prezbit. s tremi stranicami osmerokota. Prezbit. je dolg 5m, širok 5m, visok 3.24m. Ladja je dolga 6m, široka 5.50m, visoka 3.85m. Prezbit. je obokan z zidom, v ladji pa je navaden strop. Na juž. str. prezbit. in v ladji je po eno okno s polkrogom zgoraj, v sev. steni enako okno v prezbit. Stolp meri v tlorisu 3x3m, do strehe visok 4m. V pročelni steni je vhod v c. Nad vhodom je med stolpovimi oglenimi slopi stisnjen pevski kor.

Oltar je eden. Preprosto zidan podstavek je lesen, navadno delo iz l.1861 in je veljal 300 gld (Inventar l.1863) Mošter ni znan, verjetno Gotzl iz Kranja. Na vsaki strani oltarne v olbine nosita dva stebra ogredje, ki je na spodnji strani okrašen z zobci. V sredi je monogram AM. Nad njim krog iz oblakov in žarkov in v njem letnica 1861. V oltarju je kip. sv. Jurija, ki sedi na konju in s sulico prebada zmaja. Ob straneh oltarja sta na konzolah: na desni sv. Nikola, na levi sv. škof (s knjiго in palmo).

Dva zvonova. Večji iz vojne odkodnine 1923 in tehta ok. 170 kg, premer 60cm, Mali iz l.1890, težak 100 kg, premer 55 cm.

Pokopališče okoli c. je nastalo, l. 1855. V spomin na to letnica na levem oglu ladje.

Fr. Rupnik(kurat): Zgodovina hrenoviške župnije
(rokopis) str. 336-340.

Patron te cerkve je mučenec, ki so ga v vsem starem in srednjem veku izmed mučencev najbolj slavili. Navadno ga upodabljajo kot zmagovalca nad zmajem. Na najstarejših podobah ne vidimo zmaja, pravljica o zmaju je prišla k nam iz orientu v 12 in 13. stol. Praznik sv. Jurija se obhaja v zgodnji spomladi, ko so se poganski Slovenci spominjali zmage Radegosta nad zmajem (=zmisko temo) in rešitve Vesne (=pomladi). Pri nas so nastale prve sv. Juriju posvečene cerkve že v rimski dobi. Svetnik je ugajal Rimljanom in je hitro izpodrinil boga Marsa. Kjer so nastale rimske kolonije in trdnjave so tudi že bile cerkve sv. Jurija že v 4. stol. Morda sega nazaj v tiste davne čase cerkev sv. Jurija pod Šmihelom pri Postojni. ~~Žxxx~~ Starodavna trdnjava nad vasjo in cesta iz trsta v Emono, ki je peljala prav mimo griča sv. Jurija, mi daje povod k temu razmišljanju. Ljudska govorica trdi, da je c. sv. Jurija starejša kot c. sv. Mihaela in da je bila manjša kot je sedaj.

Fr. Rupnik: O češčenju nekaterih cerkvenih
zavetnikov (iz Koledarja goriške M.D. 1928, 59)

Zgodovina c.: cerkev znana že iz l.1300. Stoji na okopih razdeljane paganske trdnjave. C. verjetno tu nastala kmalu po pokristianitju. Prvo poročilo o c. v popisu c. drag. cenosti l.1526(Izvestja muz. društva za l.1895, str.254.) Sedanja c. stavba sega nazaj v gotiko in je bila v 17.stol. popravljena. V spodnji stopnici na kor je kamen z znaki kakor pri sv.Lavrenciju v Orehku 1614. Najbrže ostanek prejšnjega portala. Na zaključni steni zunanji prezbitorija je letnica 1633. L.1743 se je sezidal stolp in portal iz rdečkastega kamna(l.1744) Spodnji del portala je še star. Verjetno so istega leta napravili tudi pevski kor. Na slavaloku je letnica 1827. L.1853 se je pevski kor podrl bil je lesen. Napravili so novega na močnih obokih z vhomom od zunanji. Kamnoseška dela so bila izvršena na Krasu. Strop v ladji je bil prvotno lesen, l.1853 so napravili sedanjega. Takrat so prizidali tudi zakristijo(Po poročilu starega mežnarja) Dne 16.maja 1904 je požar uničil 67 hiš in streho stolpa - zvonovi so se pri Padcu ubili.

Opis: Orientirana je proti vzh. V tlorisu se vrstijo v ravni črti: stolp, pravokotna ladja in prezbitorij s tristranim zaključkom. Na sev. je prebit. prizidana zakristija. Prezbit. je dolg 5.20m, širok 4.10m, visok 4.25m. Ladja je dolga 9.70m, široka 6.05m, visoka 4.70m. Obok v prezbit. je preprežen z rebri na tri ogle, ki samo posnemajo gotiski slog. Okni v prebit. sta bili prvotno gotski z dvodelnim lokom zgoraj, kakor je videti zunanji. Na levi str. je bilo okno šele pred kratkim popravljeno. Stolp je razčlenjen z dvema zidcema in pokrit s strmo streho(piramido) ob strniah pa so trioglati zatrepi(pročelja).

Prava: trije oltarji, ki so omenjeni že tudi l.1693: sv.Mihael, Jakob, Apolonijsa.

Vel.oltar sv. Mihaela je bil postavljen okr.l.1800(župnik Orlando je to zaznamoval v Katapanu)A.l.1803 ima vpisano: " posvečenje vel.olt. pri sv. Mihaelu." Oltar iz raznobarvnega marmorja. V sredi kip. sv. Mihaela, ki prebada zmaja. Ob straneh dva svetniška kipa, ki sta bila prej na kamnitem loku portala oltarja in. Kamni tistih portalov ležijo v zakristiji.

Str. oltarja sta lepi renes. in zgodnjebaročni deli, najstarejša plastična

spomenika hrenoviške župnije. Oltarna podzidka sta pri obeh še po starem zidana in nosita za menze debelo ploščo. Ovetnine so vzdane v podzidku.

Oltar sv. Jakoba je stareši, renes. iz zač.17.stol., najbrže iz dobe, ko se je c. popravila. Oltarno mizo meita ob straneh dva tričetrtinska stebriča z rast. in geom. motivi. Na podstavkih stebričev so angelske glavice s prtom in širokimi žarki. Vrh oltarja zaključuje ogredje v ravni črti. Na odsekanih

stranicah ležita oblečena angela, v sredi na podstavku pa manjka kip. Bil je tam angel, ki je držal božje oko(Po izpovedbi starega mežnarja) Ob straneh oltarne omare stoita na konzolnih podstavkih z geom. okrasjem po en kip sv. Lavrencija in sv. Janeza Krst. Nad njima pa zaključek iz krogovičja, na katerem stoji piramida.

Oltar sv. Apolonije je podoben onemu, a nekoliko mlajši, zgodnje baročen, iz sr. ali zač. druge pol.17stol. Okrasje ni več tako živahno in je bolj preprosto. Angelske glavice na stebričnih podstavkih krasijo nekaki viseči rožni popki. Na vrhu ogredja je odsekana stranica v obliki krožnega izseka(ne več ravna) in na njih sedita naga angelčka. Nad str. kipi sv. Roka in sv. Katarine ni renes. piramide, ampak ležeč grozd, jabolko in hruška.

Oba oltarja sta bila l.1851 na novo prebravana in pozlačena. L.1852 pa so postavili na teh oltarjih tri nove kipe za 45 gld(katere, nisem imel prilike določiti)(Invent. žup. arhiva,)

Obhajalna miza je del prejšnje baustrade na koru pri Fari(drugi del je v stranski c.)

Zvonovi so trije, vi iz vojne odškodnine l.1923. Ubrani na glasove f,a,c.Ve= liki tehta okr.750 kg, premera 110 cm, srednji tehta nad 40 kg, premer 90cm, mali tehta okr.260 kg, širok 70 cm.

Okoli c. je bilo nekda pokopališče. Ko je l.1855 divjala kolera, je postalo premašno in pokopališče se je prestavilo izven vasi, pri c.sv. Jurija.

Fr. Rupnik, kurat: zgodovina hrenoviške župnije
(rokopis) str.331 -336.

Sv.Mihael nastopa že od prvih časov kot bojevnik proti satanu, kot varuh vere. Posebno je cvetelo njegovo češčenje v 6 in 7 stol, ko se je krščanstvo borilo proti paganstvu, se se cerkve posvečale temu svetniku. Nad Šmihelom pri Postojni je bilo že davno pred Kr. veliko in dobro utrjeno gradišče - v zadnjem času sodijo nekateri zgodovinarji, da je bila tam predrimska trdnjava Metullum, ki so jo Rimljani v l.35 - 33 pred Krž porušili. Ob juž. pobočju so se pozneje zopet naselili ljudje in verjetno je, da je že v rimski dobi na okopih razdejane paganske trdnjave bila postavljena cerkev sv. Mihaela. Po cerkvi je dobila ime tudi vas.

Fr.Rupnik: O češčenju nekaterih cerkvenih zavetkov (iz Koledarja goriške M.D. 1928, 59)

ŠMIHEL PRI HRENOVICAH, znamenje v bližini

1.

Leseno - hrast. V njem kipec Ecce Homo. Že vegasto.

Cerc, Zap. XX., str. 53. - 21.6.1957.

